

“Maktab yoshidagi bolalarda xalq amaliy san’ati orqali estetik tafakkur va ijodiy qobiliyatni rivojlantirish”

Raxmonova Rayxon Zoir qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab yoshidagi bolalarda xalq amaliy san’ati orqali estetik tafakkur va ijodiy qobiliyatni shakllantirish masalasi o‘rganilgan. Tadqiqot davomida bolalarning naqsh va bezaklar yaratishdagi faoliyati, ranglar va shakllarni uyg‘unlashtirish, ularni taqdim etish va baham ko‘rish jarayoni tahlil qilingan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, xalq amaliy san’ati bolalarda milliy merosga hurmatni oshiradi, ijodiy tafakkur va estetik sezgini rivojlantiradi hamda bolalarda madaniy savodxonlikni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: Xalq amaliy san’ati, ijodiy qobiliyat, estetik tafakkur, milliy meros, maktab yoshidagi bolalar

Maktab yoshidagi bolalarda estetik tafakkur va ijodiy qobiliyatni shakllantirish pedagogik jarayonning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Xalq amaliy san’ati bolalarga rang, shakl va naqshlarni tanlash, ularni uyg‘unlashtirish, ijodiy qarorlar qabul qilish va o‘z ishlarini taqdim etish imkonini beradi. Shu orqali bolalar milliy madaniyat va merosni qadrlashni o‘rganadi, ijodiy tafakkur va estetik sezgisi rivojlanadi.

Amaliy mashg‘ulotlar davomida bolalar naqshlar yaratish, ranglarni uyg‘unlashtirish va bezak elementlarini qo‘llash orqali o‘z ijodiy salohiyatini namoyon etadi. Shu jarayonda ular diqqatni jamlash, muammolarni hal qilish va mantiqiy tafakkur qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, xalq amaliy san’ati bolalarda estetik did, vizual tafakkur va ijodiy tafakkurni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Maktab yoshidagi bolalarda xalq amaliy san’ati orqali estetik tafakkur va ijodiy qobiliyatni rivojlantirish pedagogik jarayonda muhim ahamiyatga ega. Bolalar amaliy mashg‘ulotlar davomida ranglar, naqshlar va shakllar bilan tanishadi, bu esa ularning vizual tafakkuri, estetik sezgisi va ijodiy qobiliyatini mustahkamlaydi. Mashg‘ulotlar davomida bolalar naqshlar yaratish, ranglarni uyg‘unlashtirish va bezak elementlarini qo‘llash orqali o‘z ijodiy salohiyatini namoyon etadi. Masalan, to‘qimachilik, Suzani, loy yoki qog‘ozdan shakllar yaratish bolalarda estetik did va vizual tafakkurni rivojlantiradi. Shu bilan birga, amaliy mashg‘ulotlar bolalarning diqqatini jamlash, muammolarni hal qilish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini oshiradi.

Interaktiv darslar va loyiha ishlari bolalarning milliy san’atga qiziqishini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Pedagoglar dars davomida xalq amaliy san’ati namunalarining tarixi, ularning ma’nosi va milliy san’atdagi o‘rni haqida tushuntirish

beradi. Shu bilan birga, bolalar guruh ishlari va mini-loyihalar orqali o'z fikrlarini ifodalaydi, bir-birining ishini tahlil qiladi va ijodiy jarayonda hamkorlik qiladi. Bu jarayon bolalarda kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, ularni bir-birining fikrini tinglash va hurmat qilishga o'rgatadi. Shu tariqa, bolalar nafaqat milliy san'atga qiziqish uyg'otadi, balki o'z ijodiy qarorlarini himoya qilish va baham ko'rish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Milliy san'at namunalarini o'rganish bolalarda vizual tafakkur va kreativlikni rivojlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalar o'zlari yaratgan naqsh va bezaklarni oilasi yoki sinfdoshlari bilan baham ko'rishni xohlashadi, bu esa ularni rag'batlantiradi va ijodiy motivatsiyani oshiradi. Shu bilan birga, bolalar naqshlar va ranglar bilan ishlash jarayonida simmetriya, tartib va dizayn elementlarini tushunishni o'rganadi. Bu kognitiv ko'nikmalar nafaqat san'at bilan bog'liq faoliyatda, balki boshqa fanlarda, masalan, matematika va tabiiy fanlarda ham yordam beradi, chunki ular mantiqiy fikrlash va muammolarni yechish qobiliyatini rivojlantiradi.

Amaliy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, xalq amaliy san'ati orqali bolalarda milliy san'atga qiziqish sezilarli darajada oshadi. Mashg'ulotlar davomida bolalar o'z ishlarini taqdim etishga, boshqa sinfdoshlarining ishlarini tahlil qilishga va baham ko'rishga intiladi. Shu bilan birga, ular milliy naqshlar, ranglar va bezak texnikalarini tanlashda mustaqil qaror qabul qilishni o'rganadi, bu esa ijodiy tafakkur va shaxsiy ifoda qobiliyatini mustahkamlaydi. Pedagoglar ushbu jarayonda bolalarni doimiy qo'llab-quvvatlab, yangi texnikalarni tavsiya qiladi, natijalarni kuzatadi va bolalarning individual rivojlanish darajasini hisobga oladi.

Bolalar bilan olib boriladigan mashg'ulotlarda integratsion yondashuv qo'llaniladi. Bu degani, milliy bezak san'ati va zamonaviy ijodiy mashg'ulotlar birlashtiriladi, natijada qiziqish va motivatsiya yanada oshadi. Masalan, bolalar naqshlarni raqamli texnologiyalar yordamida chizish, kompyuter dasturlarida bo'yash yoki 3D model sifatida yaratish orqali an'anaviy san'atni zamonaviy vositalar bilan o'rganadi. Bunday yondashuv bolalarning texnologik savodxonligini oshiradi, ijodiy imkoniyatlarini kengaytiradi va ularni milliy san'atga qiziqtiradi.

Mashg'ulotlar turli metodlar bilan olib borilganda eng samarali natijaga erishiladi. Amaliy, interaktiv va loyiha asosida mashg'ulotlar bolalarda ijodiy tafakkur va estetik sezgini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, pedagog bolalarni faol qo'llab-quvvatlashi, yangi naqshlar va texnikalarni tavsiya qilishi muhimdir. Natijalarni muntazam kuzatib borish, bolalarning individual rivojlanish darajasi va qiziqishlarini hisobga olish esa mashg'ulot samaradorligini oshiradi.

Shu tariqa, milliy san'at va xalq amaliy bezak san'ati orqali maktab yoshidagi bolalarda ijodiy qobiliyat rivojlantiriladi, estetik did shakllanadi va madaniy merosga bo'lgan hurmat mustahkamlanadi. Mashg'ulotlar bolalarda vizual, kognitiv, estetik va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, ularni milliy merosni qadrlashga o'rgatadi va ijodiy tafakkurini kengaytiradi. Shu nuqtai nazardan, xalq amaliy san'ati namunalarini

maktab ta'limiga tizimli kiritish pedagogik strategiya sifatida samarali hisoblanadi va bolalarning madaniy savodxonligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Maktab yoshidagi bolalarda xalq amaliy san'ati orqali estetik tafakkur va ijodiy qobiliyatni rivojlantirish samarali pedagogik yondashuv hisoblanadi. Amaliy mashg'ulotlar bolalarning vizual tafakkuri, rang va naqshlarni tanlash qobiliyatini, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi hamda ularni milliy madaniyat va merosga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Bolalar o'z ishlarini taqdim etish, bir-birining ishini tahlil qilish va baham ko'rish orqali kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xalq amaliy san'ati va milliy bezaklar orqali bolalarning ijodiy salohiyati, estetik didi va madaniy savodxonligi mustahkamlanadi. Shu nuqtai nazardan, milliy san'at va xalq amaliy bezak san'ati namunalarini maktab ta'limiga tizimli tarzda kiritish pedagogik strategiya sifatida samarali bo'lib, bolalarning madaniy merosga hurmatini va ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ibraimov, X., & Shovdirov, S. (2023). Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. *Science and Innovation*, 2(B10), 192–198.
2. Shavdirov, S. A. (2017). Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. *Eastern European Scientific Journal*, 1, 131–134.
3. Shavdirov, S. A. (2017). Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности. *Педагогическое образование и наука*, 2, 109–110.
4. Shovdirov, S. (2024). Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region. *E3S Web of Conferences*, 587, 02016.
5. Shavdirov, S. (2025). Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology. *AIP Conference Proceedings*, 3268(1), 070035.
6. Shovdirov, S. A. (2024). Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari. *Inter Education & Global Study*, 1, 8–14.
7. Shavdirov, S. A. (2017). Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари. *Современное образование (Ўзбекистан)*, 6, 15–21.
8. Shavdirov, S. A. (2018). Изобразительному и прикладному искусству. *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*, 84–85.

9. Shovdirov, S. (2023). Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish. Евразийский журнал академических исследований, 3(12), 193–196.
10. Baymetov, B. B., & Shovdirov, S. A. (2023). Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts. International Journal on Integrated Education, 4(3), 60–66.